

Магістр 2 року навчання  
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

## **ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА ОЦІНКИ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ**

*Анотація. Розглянуто класифікацію груп основних засобів та інших необоротних активів. Наведено приклади типових господарських операцій. Проаналізовано методичні підходи щодо оцінки транспортних засобів, розглянуто порядок ведення їх бухгалтерського обліку, а також запропоновано вибір найбільш оптимального методу їх оцінки.*

*Аннотация. Рассмотрена классификация групп основных средств и других необоротных активов. Приведены примеры типичных хозяйственных операций. Проанализированы методические подходы относительно оценки транспортных средств, рассмотрен порядок ведения их бухгалтерского учета, а также предложен выбор наиболее оптимального метода их оценки.*

*Annotation. Classification of groups of the fixed assets and other non-working assets is considered. Examples of typical economic operations are given. Methodical approaches to the estimation of transport vehicles are analysed, the order of conduct of their accounting is studied. The choice of the most optimum method of their evaluation is offered.*

*Ключові слова: основні засоби, транспортні засоби, облік, оцінка, методи оцінки, вартість, активи, аналіз, методичні підходи, матеріальні активи.*

В умовах розвитку ринкової економіки зростає потреба в достовірній обліковій та оцінній інформації щодо діяльності суб'єктів господарювання. Оцінка транспортних засобів у сучасних умовах розвитку ринкової економіки країни набуває все більшого значення й обумовлюється методологією вартісної оцінки потенціалу підприємства, а також розширенням сектору приватної власності. Зазначене свідчить про актуальність теми та необхідність її подальшого вивчення.

Проблеми обліку та оцінки основних і транспортних засобів розглядаються у роботах вітчизняних та зарубіжних авторів: Зюкова М. М., Пилипенка А. А., Отенка В. І., Бондар Н. М., Хом'яка Р. Л., І. Ворст, Пушкаря М. С., Гетьмана О. О., Шаповала В. М., Покропивного С. Ф., Андріанова Ю. В., Фоменко А. Н., А. Дамодарана, Абашина А. М., Сімонова М. Н., Тальє І. К.

Аналіз й узагальнення публікацій за даною проблематикою доводять, що існуючі методичні підходи до обліку та оцінки транспортних засобів в умовах соціально-економічних перетворень недостатньо розроблені як у теоретичному, так і в практичному аспектах.

Мета даного дослідження полягає у розгляді особливостей обліку та оцінки транспортних засобів підприємства, а також виборі найбільш оптимального методу їх оцінки.

Головними завданнями даної статті є:

розгляд особливостей ведення бухгалтерського обліку основних засобів;

розгляд методів оцінки вартості транспортних засобів;

вибір оптимального методу оцінки вартості транспортних засобів.

П(С)БО 7 визначає основні засоби як матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здачу в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [1].

У Податковому кодексі України надається класифікація груп основних засобів та інших необоротних активів, таких, як [2]:

земельні ділянки;

капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом;

будівлі, споруди;

машини та обладнання, з них: електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, пов'язані з ними засобами зчитування або друку інформації, пов'язані з ними комп'ютерні програми (крім програм, витрати на придбання яких визначаються нематеріальним активом), інші інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безпосереднього живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони (у тому числі стільникові), мікрофони і рації, вартість яких перевищує 2 500 гривень;

транспортні засоби;

інструменти, прилади, інвентар (меблі);

тварини;

багаторічні насадження;

інші основні засоби;

малоцінні необоротні матеріальні активи;  
тимчасові (нетитульні) споруди;  
природні ресурси;  
інвентарна тара.

Транспортні засоби, як невід'ємний елемент основних засобів, є важливою складовою економічного потенціалу країни, а їх стан та зміни визначають як рівень розвитку економіки країни в цілому, так і конкурентоспроможність підприємства.

Відповідно до Інструкції про застосування плану рахунків, субрахунків 105 "Транспортні засоби" призначено для обліку й узагальнення інформації про наявність та рух власних або отриманих на умовах фінансового лізингу транспортних засобів [3].

За дебетом рахунку 10 "Основні засоби" відображається надходження (придбаних, створених, безоплатно отриманих) основних засобів на баланс підприємства, які обліковуються за первісною вартістю, сума витрат, яка пов'язана з поліпшенням об'єкта (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), що призводить до збільшення майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від використання об'єкта; сума дооцінки вартості об'єкта основних засобів, за кредитом – вибуття основних засобів унаслідок продажу, безоплатної передачі або невідповідності критеріям визнання активом, а також у разі часткової ліквідації об'єкта основних засобів, сума уцінки основних засобів.

При придбанні транспортних засобів витрати, які відносяться до первісної вартості таких об'єктів, вважаються капітальними інвестиціями і відображаються на рахунку 15 "Капітальні інвестиції". При введенні транспортних засобів в експлуатацію такі витрати списуються в дебет субрахунку 105 "Транспортні засоби".

При ліквідації транспортного засобу його залишкова вартість відноситься на витрати звітного періоду і відображається по дебету субрахунку 976 "Списання необоротних активів" у кореспонденції з кредитом субрахунку 105 "Транспортні засоби". Відображення в бухгалтерському обліку операцій з ліквідації транспортних засобів.

Згідно з п. 38 Стандарту оцінки № 1, для проведення оцінки транспортних засобів застосовуються такі основні підходи незалежної оцінки [4]:

- 1) витратний підхід;
- 2) доходний підхід (підхід капіталізації доходу);
- 2) підхід аналогів продажів (порівняльний підхід).

Оцінка машин, устаткування і транспортних засобів включає в себе визначення вартості практично всього спектру об'єктів рухомого майна: верстатів, приладів, комп'ютерів, автомобілів, технологічних комплексів і потокових ліній, силових агрегатів, оргтехніки, меблів, офісного устаткування, побутових предметів та інших об'єктів, які відносяться до рухомого майна.

Основним методичним підходом оцінки транспортних засобів є порівняльний підхід. Порівняльний підхід ґрунтується на аналізі цін продажу (пропозиції) транспортних засобів, ідентичних або аналогічних оцінюваному на первинному чи вторинному ринках транспортних засобів, з відповідним коригуванням, що враховує відмінності між об'єктами порівняння та об'єктом оцінки. Під первинним мається на увазі ринок нових транспортних засобів, під вторинним – ринок транспортних засобів, які перебували в користуванні. Для визначення вартості за порівняльним підходом використовуються статистично осереднені цінові дані дорожніх транспортних засобів, які були відчужені в Україні, за умов, що відповідають змісту поняття "ринкова вартість", зокрема ґрунтуються на даних відкритого ринку транспортних засобів і зведені в довідниках, до яких висуваються вимоги щодо науковості, об'єктивності, об'ємності інформації. Зазначені вимоги встановлюються окремим рішенням Міністерства юстиції України та Фонду державного майна України після погодження з Наглядною радою з питань оцінної діяльності [5].

Найбільш вірогідним методом порівняльного підходу до оцінки транспортних засобів є метод, заснований на аналізі цін ідентичних дорожніх транспортних засобів. За цим методом вартість визначається на базі середньої ціни продажу (пропозиції) ідентичного транспортних засобів з відповідним строком експлуатації. Подальше коригування враховує різницю між пробігом, комплектністю, укомплектованістю, технічним станом об'єкта порівняння та об'єкта оцінки.

Отже, виходячи із зазначеного, можна зробити такий висновок. Облік та оцінка транспортних засобів має свої особливості. Серед усіх існуючих методів оцінки вартості транспортних засобів найбільш оптимальним є порівняльний метод, завдяки якому можливо більш точно визначити їх вартість.

*Наук. керівн. Гіль С. Є.*

---

**Література:** 1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua). 2. Україна. Закони. Налоговий кодекс України: кодекс України от 02.12.2010 г. № 2755-УІ. – К. : ООО "ЛИГА Закон", 1991. – 2012. 3. Облік основних засобів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.balance.ua/ua/products/vba/vba\\_test.html](http://www.balance.ua/ua/products/vba/vba_test.html). 4. Національний стандарт № 1 "Загальні засади оцінки майна і майнових прав" : збірник нормативних документів. – Х. : Конус, 2005. – С. 210–218. 5. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні : Закон України від 12.07.2001 р. № 2658-14 // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 47. – 251 с. 6. Про затвердження Методики товарознавчої експертизи та оцінки колісних транспортних засобів : Наказ 24.11.2003 р. № 142/5/2092 // Міністерство Юстиції України Фонд Державного Майна України. 7. Богаченко В. Н. Оценка транспортных средств / В. Н. Богаченко // Экономика. – М. : Интерреклама, 2007. – 488 с. 8. Андрианов Ю. В. Оцінка транспортних засобів / Ю. В. Андрианов. – К., 2006. – 195 с. 9. Экономика предприятия : учебник / под ред. д.э.н., проф. С. Ф. Покропивного. – К. : КНЭУ, 2003. – 608 с.